

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی

مدیری : آق چوره اوغلی یوسف

۱۰
۱۳۳۲ صای ۴ ۲۱ نیشان ۱۳۳۲ میل ۵ جلد ۱۰۸ صای ۱۰۸
۱۹۱۶

قاتلانەجنى فداكارلىق دە جزوى اولور . بو كىنجىلر دوندىكلرى زمان آناطوليناك مىرانى ماسائىلك سىنە استىمداد قزانمش بولنورلر . دها سوكرە پروفىسور كىشائىت نىر سىن پىت ايدىيور : بر مملكتك مىران و ترقىسى نفوسك چوق اولماسىنە باغلىدر . آناطوليناك مىرانى ايچون خارچىدن مھاجر جاب اولمايدىر . فقط بو ساحەدە موقتيت مھاجر مىن ادارەسىندە چايشقان و مېركلى آدملىك بولمەسىلە قابلىدر .

آناطوليناك احوالنه اك چوق كوز قولاق اولمەسى ، دردلىرىنە دوا بولمە چايشەسى اقتضا ايدىن كىيىملەر ، ھىچ شەيە يوق كە عئائلى مجلس مېموتانە آناطوليناك سىچوب كوندردىكى مېموتىك وافتىدلىرىدە بوللر خلقە طوغرى كىتىكلە موظف و مكلفدرلر ، چونكە بوتون قوت و ھىمىتلىرىنى خالقىدىن آليورلر . مېموتلىك تىمىل زىمانلىرىدە كىندى انتخاب دائىرلىرىدە طولاشمەلىرى ، مېموتلىرى ايله دائىما تىماسدە بولمەلىرى ، مېموتانلى مملكتلىك ھان ھىستەدە پراعتياد و غەنەدە اولمشدر . زىدەدە وظيفە حسنە بىككە اولمايان مېموتلىر ، بو وظيفەلىرىك اياشندە تىكاسىل كوستىمىزلىر .

حقى مېموتلىرى ، دائىرە انتخابىلەرنىدە دولاشىركىن كوردىكلرىدن وطنداشلىرىك دھا كىنىش دائىرەدە مېموتلىرىنى تامين ايچون . دىكر مملكتلىرىدە اولدىمى كې . مقالەلر يازارلر ، مەساجىلر و بىرلرلر . اوتەدېرى توركىلە ، توركىلە خىدمەتى قەدىر و تېمىل ايتىكلەدە اولدىمىز «تورک يوردى» نىك اك اسكى دوستلىرىدن اسپارطە مېموت مىخىمى اسپارطەلى حقى بىك ايتىدى ، وظيفەسىنى اى بىلن و اى بىلن مېموتلىرىدن بىرلر . آرقداشلىر اسپارطەلى حقى بىك كىن آغستوسە ايلول آرمەسىندە ، دائىما «كۆيم» دىيە سودىكى مملكتى اسپارطە طرەلرىنە بر سىباحت ايتىش واورالردە كوردىكى و دوشوندىكى شىلر اوزرىنە قىمەتلى نوظلر و خاطرەلر كىتىرمەشىدى . و بوللىرى «كۆيمىدن كلىورم» نامى آتقىندە نىشر ايتىك اوزرە يازى حالنە قوبقىدە باشلامشىدى .

ز . بو اترك بەش صفەلىرىنى كوردىك و نىشرى حالندە بويوك قائىدەسى اولاجىنى ظن ايتىك . فقط تأسىف اولنور كە بىجودە مېموت كىچوك چىقارمىق مېموتلىرى ، بولك تىمىك «تورک يوردى» نىدە نىشرىنە مانع اولدى .

«كۆيمىدن كلىورم» دىن ھىچ اولماز سە براق صفەلىك «يورد» دە اورنىك اولەرق بولمەسى ايچون مىخىمى رجا دە بولندى . بو سايبە اترك مەدمەسى حىكىمەدىكى بىنجى صفەسىنى آليورلر . كەلىك سايىلردە براق دانەسى دھا بولندىرە چىز .

«كۆيمىدن كلىورم» آناطوليناك بەش يارالىرىنى كوستىمىز . آناطوليناك دوشونمە سوق ايدىيور . عىن زماندە سادە ، پروژىس و تېمىز بر توركىلە ايله يازىش ادبى اولردىندە . امىد ايدىيورلر كە قارىلار «كۆيمىدن كلىورم» اوقوركىن . ھىم دوشونوب قائىدە آلاچىلر ، ھىم ادبى بر ذوق طوبەچىلدر . — ت . ى .

۱، (كۆيمىدن كلىورم) نە دىمىك؟

آھ، اورالر.. طوغدىمىز، بويودىكم، يىتىشىدىكم بىرلر..

اورالرە كىتىدىم... اورالردىن كلىوردم . ايلولك ارن اوچىنى كوفى آقشامىدى ، حىدر باشا استاسىيونىندە قارشىمە چىقان دوستم سوردى ، (نەدىن؟) دىدى . بوغوق بر آھ كې بوشانارق، جواب وىردم ، (كۆيمىدن) دىدم.. (كۆيمىدن كلىورم) دىدم . احتمال ارن كۆيىدىن كلىورم ظن اولونوردى قورقدىم ايچون.. احتمال ، كىندىمى طوتامايەجق درجەدە طولغون اولدىم ايچون.. احتمال ، بولردىن باشقە و فضلە سىبىلردىن طولايى بويە دىدم .

(كۆي) دىدم ، (كۆيم) دىدم . ھىم دە بوفى شىرك يوزىنە باغىر بر كې سويلەدم . كوپاكە حىرىك بولندىن اوتەسى ھىپ ات يىمزە دىدىكى كې طوبارلانىوب بوتون آناطولىيە (كۆي) دىدم . كوپاكە مەنادە كى كۆي بىمەسە يوب اولك ايتەيەجىكلرىنى ايتەمەكە كلىم كې (كۆيم) دىدم . سرت سويلەدم ، دىك سويلەدم ، آجى سويلەدم ، صوغوق سويلەدم ، فقط حقلى سويلەدم ، بىلەرك و دىلەيەرك سويلەدم .

سرت سویله مک لازم ایدی، سرت سویله دم. چونکه استانبولده یالکز استانبوله (شهر) و یالکز استانبولده طوغانلره و یاشایانلره (شهری) دیرلر. بونی دیرکن باشقه یرلری (طاشرا) آدیله پوروز صایار کبی برشی یاپارلر. استانبولدها معموره، داها ترتیبلی و تمیزده اونک ایچون (شهر) ایسه دییه جک یوق.. استانبولده کیلر داها عقیف، داها ادیب و کاملده اونک ایچون (شهرلی) ایسه دییه جک یوق. اما بویله دکل ده؟..

دیک سویله مک لازم ایدی، دیک سویله دم. چونکه استانبولده حالا بیله بویله برکبارلق و ممتازلق دعواسی وار کیدر. بونی آغیزله سویله مینلر حال دیلیله اشتراب ایدرلر. حقیقتده ایسه بویله بر مساواتسزلق یوق ایدی و اولمالی ایدی. اسکی زمانلری کجسه ک بیله بو کون بویله بر شی یوقدر. ایشته قانون اساسیمز، ایشته اونک ایکنجی ماده سی: «دولت عثمانیه نك پای تختی استانبول شهریدر. شهر مذکورک سائر بلاد عثمانیه دن بر کونه امتیاز و معافیتی یوقدر».

آجی سویله مک لازم ایدی، آجی سویله دم. چونکه استانبولده پک چوق یرلی ویا یرلشمش کیمسه لر وارکه بر دورلو چوزولمک، یرندن آیرلق ایسته مزلر. یول یوق، دیرلر. یاناجق یر یوق، دیرلر. مثلا بغدادک ساده جه آدینی بیلیرلر. اوکا (بهشت آباد) دیویورمکه، اونک ایچون یالکز «هاشقه بغداد اوزاق دکل» دیویورمکه حسابی قاپاتیرلر استانبول کیتمزسه، کورمزسه، چالیشمازسه بغداد ناصیل بهشت آباد اولور؟

صوغوق سویله مک لازم ایدی، صوغوق سویله دم. چونکه استانبولده کویه کیدوب کلنلر ماقری کوینه، ارن کوینه، بوغاز ایچی کویلرینه کیدوب کلنلر در. بورالری ایسه کوی دکلدر. بورالره کیدنلرده کویلی دکلدر. بوسبیلله اونلر کندیلرینی کویه و کوی کندیلرینه باغلایوب (کویمه کیدیورم)، (کویمن کلیورم) دییه مزلر. بویله قالدقچه ده حقیقی کوی و کویلی بی اونوتورلر، کندیلرینی بسله یه ن کویلینک آج ویا طوق اولدیغنی دوشونمزلر.

کوکل اوزن بو ایشلرک ایچنده. اها داها ایشلر وارکه انسانه حقلی اولارق تیتیزلکلر کتیریر. حال بوکه کوی صولغون، باغین یا تمش.. سوزولیور، اومیور، بکله یور. ایشته بونلردن طولانی کویمن طولو و طولغون کلیرکن بر آز خیرچین اولدم، دعوائی شکایتی بر برینه قایدیروب چیقیشدم. کوی سویله تیرکن، استانبولی دیکله مکه دعوت ایدرکن بورقولدم، شاشدم، یا کیلدم، قاماشدم. کوی استانبولدن استانبولی کویدن آیردم. یوقسه تقدیر ایدرم که استانبول پای تختمزدر. استانبول کعبه لی و طنمزک کعبه دن سوکره و کعبه بی طونان کعبه سیدر. حاشا حاشا، کوی ایله استانبول اده سنده آیریلق غیر یلق یوقدر. حیدر پاشادن و ابوره بیندم. باشم اوکده کوزم آرقده.. دوشونیوردم. سمتمه، اویمه گلشم. بیلکه یاریم ساعت اویودم. سوکره اویقویوق. کوردیکم، دوشوندیکم شیلری، اشارتله دیکم دفتری سوزدم. بونک اوسته سوزولدم، ایرکیلدم. اوستمده اوغونمه کبی، یانمه و قویولمه کبی، ازلمه و اوفانمه کبی حاللر... بونلری اوکیجه دن یازمه باشلادم. یازیورم. یازاجم. غالبا بومکتوبی صاحبه یتشدیرنجیه قدر بویله اوله جق.

بونده چوق ادبیات یوق، صنعت یوق، صنعتجیلق [تصنع] یوق. بونی یازان ادیب دکل، طیب

دکل، خسته. بو یازیلان قینا دکل، یاقی.. کل دکل، داغ.. ازکی دکل، ایکیلی. بو بر عرضحال، لکن شخصی دکل، ملی.. رسمی دکل، پولی یوق دامغاسی وار. حکومت دکل ملته سونولور. بو دفتری صفحه صفحه او قویانلر دیدکرمی آکلا یا جقدر.

ایشته ویرمک ایسته دیکم حساب.. ایشته یازمق ایسته دیکم کتاب.. ایشته بن، ایشته (کویمدن کلیورم).

اسیارتلی حق

۱- دولتر آره سنده کی مناسبتلره دأر

مناسبات بین الدولیه، یعنی دولترک دولت اولق اوزره آرالرنده موجود مناسبتلری یا حربدر، شمعی بزم روسیه، انگلتره و فرانسه ایله مناسبتلریمز کی، یا خود غیر حربدر، شمعی بزم آلمانیا، بولغارستان و یونانستان ایله مناسبتلریمز کی.

دولتر آره سنده کی مناسبت حرب ایکن، حربدن غیر مناسبتلر تماماً انقطاعه اوغراماز. حرب اولمایان مناسبتلر، بللی باشلی ایکی بویوک قسمة آیریلر: اقتصادی و صرف سیاسی مناسبتلر. بو ایکی نوع مناسبات، بربرینه چوق قاریشیر؛ بربری دیکرندن آیرمق چوق زوردر.

بین الدول مناسباتک عمومی حالی غیر حربدر، تعبیر دیکرله حال صلحدر. - حرب خصوصی بر روش درکه قطعی مجبوریت حاصل اولمادقجه، ترجیح ایدیلر. حرب دولتر آره سنده ظهور ایدن مسأله لریک صلح یولیه تسویه سی امکان خارجه چیققدن سوکره قوللانیلان بر واسطه در.

دولتر آره سنده کی مناسبتلرک تنظیم و اداره سی، دولترک خارجه نظارتلرینه تودیع اولومشدور. دیپلوماتلر، یعنی سیاست خارجه مأمورلری، بین الدول مسأله لری، صلح یولیه، حل و تسویه اوغرامشیرلر. دیپلوماتلر، سوزلریله، یازیلریله بوتون معرفت و مهارتلری صرف ایدرک حربه مراجعت ایتمکسزین، بین الدول تحدت ایدن مسأله لری حله موفق اولامادقن سوکره، آنجق صره حربه کلیر. دیپلوماتلر، بعضاً حربی ایستلر و حاضرلر. لکن بو معین بر غایه نک صلح یولیه استحصاله امکان قالمادینی زمانلردر. خارجی سیاست ده اصل، حربه مجبور اولادن، مقصدی الده ایتمکدر: حرب، صلح ایله موفق اوله ماش دیپلوماسی نک دوامیدر؛ حرب، شدید و جبری بر سیاست خارجه در.

حرب باشلامقده سیاست خارجه طورماز. سیاست خارجه، اجرا واسطه لرندن بری اولان حربی عادتاً اداره ایدر. بو جهته دنیه بیلیرک دولترک حرب حالی فاصله لره اوغرامش، فقط غیر حرب اولان مناسبات فاصله سز دوام ایتمشدور.

بشر جمعیتلری آره سنده کی مناسبتلر، حرب اولسون و یا غیر حرب اولسون، خیلی تحاول کوروب کچیرمشدور. غایت قانلی و دهشتلی بر حرب ایچنده بولندیمیزی اونو تامقده برابر، تحاولک ترقی و تکامل صورتنده تجلی ایتدیکنی انکار ایدمه یز. بو کون مدنی دنیلن دولترک حرب و یا غیر حرب مناسبتلری، ابتدائی قوملرک، حتی قرون وسطائی هیأت سیاسیه لریک مناسبتلرینه نظر آ انسانیت و مروت حسلریمز ده آرزو نهجیده ایدمک بر شکله در: آرتق دشمن مقتوللرینک جکرلری ینوب قاتلری